

Ποίος ήταν ο φονεύς του αδελφού μου
(απόσπασμα)

ΣΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ αυτό ο Βιζυηνός περιγράφει την εναγώνια αγάπη της μητέρας για τον ξενιτεμένο της γιο και την οδύνη και την απελπισία της για τον ανεξήγητο θάνατο του άλλου της γιου. Η επιστροφή του ξενιτεμένου γλύκανε κάπως τον καημό της, αλλά δεν ήταν δυνατό να εξαλείψει τη διάθεσή της για εκδίκηση. Όλες όμως οι προσπάθειές της να βρεθεί και να τιμωρηθεί ο φονιάς ήταν άκαρπες και η μητέρα εξορκίζει τα παιδιά της να μην αφήσουν τον αδελφό τους ανεκδίκητο.

Στη φάση αυτή της ιστορίας εμφανίζεται η Τουρκάλα με το γιο της τον Κιαμήλη (το γεγονός περιγράφεται λεπτομερειακά στο απόσπασμά μας), που προσφέρεται να βοηθήσει και τους φιλοξενεί στην πρωτεύουσα, όσο κρατάνε οι αναζητήσεις για την ανακάλυψη του φονιά. Όμως και οι προσπάθειες αυτές δεν φέρνουν αποτέλεσμα. Το μυστήριο τέλος διαλευκαίνεται, όταν ο Κιαμήλης αφηγείται στο Γιωργή (το συγγραφέα) ότι σκότωσε επιτέλους το βρονκόλακα που δεν τον άφηνε να ησυχάσει. Τι είχε συμβεί; Ο Κιαμήλης, αν και ήταν βέβαιος πως είχε σκοτώσει το φονιά του αδελφοποιού του, τον ταχυδρόμο Χαραλάμπη, τον έβρισκε διαρκώς μπροστά του και αποφάσισε να απαλλαγεί από το φάντασμα. Στη συνέχεια της αφήγησης αποκαλύπτεται ότι ο ταχυδρόμος τον οποίο σκότωσε ο Κιαμήλης δεν ήταν ο Χαραλάμπης αλλά ο Χρηστάκης που τον είχε αντικαταστήσει εκείνες τις μέρες στη δουλειά. Η αποκάλυψη είναι τρομερή και ο Κιαμήλης χάνει τα λογικά του. Παρακαλεί το συγγραφέα να μην το πει στη μητέρα του και όταν αποφυλακίζεται, γίνεται, για να εξιλεωθεί, άβουλος και άφωνος δούλος της και αφοσιώνεται στη δούλεψή της.

Ο μη γνωρίζας την αγαθοτάτην ταύτην μητέρα προ του θανάτου του υιού της, θα την εκλάβη ίσως ως γυναίκα τραχέος και σκληρού χαρακτήρος, αφού εγώ αυτός* εδυσκολευόμην πλέον να ανεύρω εν αυτή την άπειρον εκείνην φιλανθρωπίαν, ήτις την έκαμνε να φείδηται* και να συμπονεί και αυτήν

εγώ αυτός: εγώ ο ίδιος.

φείδομαι: λυπάμαι, φροντίζω.

την άφυχον φύσιν, και ως εκ της οποίας δεν υπέφερε να ιδει ουδέ μίαν όρνιθα σφαζομένην. Διότι να μεν, εκδίκησιν λέγουσα, ηγνώνει κυρίως “δικαιοσύνην”. Αλλά την δικαιοσύνην ταύτην δεν ηγνώνει άνευ προσωπικής αυτής ικανοποίησεως προσμετρουμένην μόνον υπό της απαθούς χειρός του νόμου.

– Να τον ιδώ κρεμασμένον, έλεγε, να τραβήξω το σχοινί του, και ύστερα ας αποθάνω!

Τόσον φρικαλέως επιθυμητή εφαινετο η εκδίκησιν εις την φιλοστοργίαν της φυσικής και αμορφώτου γυναιζός!

Τα ψυχρά της επιστήμης σκέμματα*, δι’ων εδοκίμαζον ενίοτε να καταπραύνω τας ορμάς της θερμής αυτής καρδιάς, εξητιμίζοντο πριν φθάσωσι τον σκοπόν αυτών, ως μικραί σταγόνες ύδατος, όταν πίπτωσιν επί σφοδρώς φλεγομένης καμίνου. Ούτω και κατ’ εκείνην την ημέραν. Όταν μετά μακράν διδασχίην περί της θέσεως των ατόμων απέναντι της δημοσίου δικαιοσύνης, της υπεσχέθην ότι θα κινήσω πάντα λίθον προς εύρεσιν και τιμωρίαν του κακούργου:

– Να! είπε, μετά τινος αγριίας εντροφήσεως*. Να τον ιδώ κρεμασμένο, να τραβήξω το σχοινί του, και ύστερ’ ας πεθάνω!

Αλλ’ αίφνης εκρουόσθη η θύρα, και, μετά προφανούς δυσαρρεσκειάς είδε την καταξύριστον μορφήν του υπηρέτου ευσεβάστως παρακλύπτουσαν* όπισθεν του θυροφύλλου.

– Τι τρέχει, Λουή; τον ηρώτησα εισερχόμενον.

– Μία Τούρκισσα, απήντησεν υποκλινόμενος προ της συνωφρωωμένης* μητρος μου, μία Τούρκισσα προς επίσκεψιν.

– Προς επίσκεψιν ημών; Δεν είναι δυνατόν! Θα έχεις λάθος, Λουή, πήγαινε! Δεν γνωρίζομεν καμμίαν Τούρκισσαν. Αλλ’ ενώ τον απέπεμπον ούτω, χάριν της μητρος μου, ηκούσθη ταραχή εν τω διαδρόμω και φωναί ως εριζόντων*. Ο Λουής υπεκλίθη εκ νέου όσον οίον τε βαθέως, όπως με πείσει, ότι ημείς ημεθα οι ζητούμενοι. Αλλ’ αίφνης η θύρα ανοίγει μετά φοβερού πατάγου, ωθήσασ’ αυτόν να πέσει κατακέφαλα, ενώ μία γραία, σχεδόν απεριστάλυτος Οθωμανίς ερρίπτετο εις τους πόδας της μητρος μου, μετά λυγμών και δακρύων. Φαίνεται ότι οι έξω υπηρέται τη εκώλυον την είσοδον και εκ της απελπισίας αυτής εβίασε την θύραν. Ο εμβρόντητος Λουής επρόφθασε να συνέλθει και εκδιώξει διά λακτισμών τον δει-

σκέμμα: σκέψη, συλλογισμός.

εντρύφησης: απόλαυση, ευχαρίστηση.

παρακλύπτω: σκύβω πλάγια και κοιτώ.

συνωφρωωμένος: κατσοφιασμένος.

ερίζω: φιλονικώ.

λώς ακολουθούντα αυτήν υψηλότατον λευκοσάριον* «σοφτάν»*, αλλ' ο αδελφός μου, παρεμβάς, ως τον είδεν, επέπληξε τον υπηρέτην και εισήγαγε μετά μεγάλης χαράς τον ισχνόν και λευκόχλωμον εκείνον Τούρκον, ως εάν ήτον ο οικειότατος αυτώ φίλος.

– Είναι ο Κιαμήλης μας, είπεν, επιδεικτικώς προς εμέ, και αυτή θα είναι η μητέρα του!

Η μήτηρ μου μόλις και μετά βίας, απαλλαγείσα των περιπτυγμών* της Οθωμανίδος, ητένισεν υψηλά προς την συμπαθητικήν του σοφτά μορφήν μετά παραδόξου στοργής, και:

– Εσύ είσαι Κιαμήλη, παιδί μου; τον ηρώτησε. Και πώς είσαι; Καλά; Καλά; Δεν σ' εγνώρισα με αυτή την φορεσιά σου!

Ο Τούρκος έσκυψε μετά δακρύνων εις τους οφθαλμούς και λαβών εφίλησε την άκραν του φορέματός της.

– Ο Θεός πολλά καλά να σε δίνει, Βαλινδέ!* είπε. Μέρα νύχτα παρακαλώ να κόβει από τα χρόνια μου να βάζει στα δικά σου.

Η μήτηρ μου εφαινότο υπερβολικά ευχαριστημένη· ο Μιχαήλος επίγηγε να τα χάσει από την χαράν του, απευθύνων μυριάς ερωτήσεις και περιποιήσεις πότε εις τον ισχυροτενή εκείνον πρασινορασοφόρον και πότε εις την μητέρα του. Μόνον εγώ και ο Λουής ιστάμεθα άφωνοι και ενεοί.* Επί τέλους λαβών τον αδελφόν μου κατά μέρος:

– Έλα, άφησε τα γέλια σου, λέγω, και ειπέ μου τι συμβαίνει εδώ πέρα; Τι σας είναι αυτοί;

– Τώρα θα σε το πω, είπεν ο αδελφός μου γελών έτι περισσότερον. Τώρα θα σε το πω. Πήγαινε, Λουή! δυο καφέδες γρήγορα! Μα κοίταξε, να μην τους κάμεις πάλε σαν τα φράγκικά σου τ' αποπλύματα! Α-λα-τούρκο, και χωρίς ζάχαρη! Ακούς;

Και ταύτα λέγων εισήλθε μετ' εμού εις το προσεχές δωμάτιον.

– Αυτός είναι ένας Τούρκος, που τον εγιάτρευεν η μητέρα εφτά μήνες εις το σπίτι μας, και αυτή είναι η μάνα του, που ήλθε τώρα να της πει το σπολλάτη!* είπεν ο αδελφός μου, γελάσας προς μεγάλην μου έκπληξιν.

– Ένας Τούρκος, που τον εγιάτρευεν η μητέρα εφτά μήνας! Και από

λευκοσάρικος: με λευκό σαρίκι.

σοφτάς: Τούρκος ιεροσπουδαστής.

περιπτυγμός: εναγκαλισμός.

βαλινδέ: (λ. αραβική) μητέρα. Ειδικά μητέ-

ρα σουλτάνου που είχε εξαιρετικές τιμές και προνόμια στα σουλτανικά παλάτια.

ενεός: άναυδος από έκπληξη.

σπολλάτη: (εις πολλά έτη), ευχαριστώ.

πότε έγινε η μητέρα νοσοκόμος των Τούρκων; ηρώτησα εγώ συνωφρο-
μένος εξ αγανακτήσεως.

Πρέπει να σημειώσω, ότι ο Μιχαήλος εσυνήθιζε ν' αστείχεται επί των
αδυναμιών της μητρός ημών, τόσω μάλλον ασμένως*, όσω μάλλον αγωγ-
γύστως και προθύμως τας επλήρωνεν εκ του ιδίου του βάλαντιου. Τίποτε
δεν τον ηυχαρίσκει τόσον, όσον να μιμήται την μητέρα μας, δρώσαν υπό
την επήρειαν αδυναμίας τινός, της οποίας τα στοιχεία παρεμόρφου επί το
κωμικώτερον κατά τρόπον όλως ίδιον αυτώ.* Η ανοχή της καλής μητρός,
ήτις εγέλα και αυτή, οσάκις τον ήκουεν, ερριζώσεν εν αυτώ έτι μάλλον*
την κακήν ταύτην συνήθειαν. Διά τούτο, όταν με είδεν αγανακτούντα επί
τω ακούσματι:

– Άκουσε να σε πω, μου είπεν. Αν εννοείς να τα έχεις έτσι κατεβασμέ-
να, δεν σε λέγω τίποτε. Θα μου χαλάσεις την ιστορία. Κάλλιο να την αφή-
σουμε μίαν άλλην ημέρα, για να γελάσεις και συ με την καρδιά σου, να
γελάσει κι η μητέρα κομματί, που τόσες ημέρες δεν εγέλασεν ακόμη με
τα σωστά της, η καημένη.

– Έλα! τω είπον τότε. Η μητέρα φαίνεται πολύ ευχαριστημένη από την
επίσκεψιν, και είναι όλως διόλου ενασχολημένη με τους Τούρκους της,
που δεν ημπορώ να χωνέψω. Όσπου να πιουν τον καφέ τους και να μας
ξεφορτωθούν, ειπέ μου την ιστορία.

– Άκουσε λοιπόν, μοι είπεν. Ηξεύρεις πόσον η μητέρ' ανησυχούσεν ό-
ταν έλειπες. Και δεν φθάνει που ανησυχούσεν εκείνη, μόνον δεν άφηνε
και τον κόσμο στην ησυχία του. Ποιος περνά να τον σταματήσει μέσ' στον
δρόμο· ποιος έφθασεν από πουθενά, να πα να τον ρωτήσει μη σε είδαν,
μη σε άκουσαν. Την ξεύρεις. Ένα πρωί πρωί ετρυγούσαμε τα πεπόνια
στο χωράφι. Έξαφνα βλέπει ένα διαβάτη που περνούσε. Δεν τον αφήνει
να πάγει στη δουλειά του, μόνο τρέχει στην φράκτη:

– Ωρα καλή, θειε!

– Πολλά τα έτη, κυρά!

– Από την Ευρώπη έρχεσαι;

– Όχι, κυρά, από το χωριό μου. Και πού είν' αυτή η Ευρώπη;

– Να, ξεύρω κι εγώ; αυτού που είναι το παιδί μου. Δεν άκουσες να λέ-

ασμένως: ευχαρίστως, με ευχαρίστηση.

κατά τρόπον όλως ίδιον αυτώ: με δικό

του, τελείως ξεχωριστό τρόπο.

έτι μάλλον: ακόμη περισσότερο.

νε τίποτε για το παιδί μου;

– Όχι, κυρά. Και πώς το λένε το παιδί σου;

– Αμ' ξέρω και γω μαθές; Ο νουνός του το βάφτισε Γιωργί και πατέρας του ήτανε ο Μιχαλιός ο πρραματευτής, ο άνδρας μου. Μα κείνο, ακούς, ε-πρόκοψε και πήρεν ένα όνομα από τα περιγραμμάτου* και τώρα, σαν το γράφουνε μέσ' στες εφημερίδες, δεν ηξεύρω κι εγώ η ίδια, το παιδί μου είναι μαθές που λένε, ή κανέννας φράγκος!

– Την ιστορία, Μιχαήλε! την ιστορία του Τούρκου! διέκοψα εγώ ανυπομόνως.

– Στάσου δα! είπεν εκείνος. Η ιστορία ήλθεν ύστερ' από την κουβέντα. Ύστερ' από την κουβέντα, βλέπεις τη μητέρα και κόφτει το πιο καλό, το πιο μεγάλο πεπόνι.

– Αμ' δεν παίρνεις κάνα πωρικό από τον κήπο μας, θείε;

– Ευχαριστώ, κυρά, δεν έχω τόπο να το βάλω.

– Δεν πειράζει, θείε, το καθαρίζω και το τρώγεις.

– Ευχαριστώ, κυρά, με κρατεί κοιλόπονος.

– Έλα να χαρείς, κάμε μου την χάρη. Γιατί, διες, έχω παιδί στην ξενιτιά, κι έχω καρδιά καμμένη. Κι αφού δεν μπορώ να το στείλω στο παιδί μου, φα' το καν του λόγου σου που είσαι ξένος. Ίσως το 'βρει κι εκείνο από κανέναν άλλονε.

Ο άνθρωπος έχασε την υπομονή του.

– Ντζάνουν* καλά, χριστιανή για! μα σαν έχεις παιδί στην ξενιτιά, τι σε φταίγω εγώ να βάλω, έτσι θεονήστικος, όλην αυτή την χολέρα μέσ' στο στομάχι μου! Μη θαρρείς πως εβαρέθηκα τη ζωή μου; Εγώ έχω γυναίκα που με καρτερά, κι έχω παιδιά να θρέψω. Μα σαν θέλεις και καλά να χρησιμοποιήσεις το πεπόνι σου, στείλε το στου γερο-Μούρτου το χάνι. Εκεί κοντά ένας ξένος παλεύει με τον θάνατο, θερμασμένος εδώ και τρεις εβδομάδες. Άμα γευθεί αυτή τη χολέρα, πίστεψέ με, θα γλυτώσει και αυτός από τη θέρμη και η θέρμη απ' αυτόνε.

– Τέλος πάντων! του είπα, ετελείωσαν τα επεισόδια; Άρχισε πλέον την ιστορία!

– Στάσου δα! απήντησεν εκείνος πειρακτικώς. Μήπως είμεθα εις την Ευρώπην που πουλούν το κρέας δίχως κόκκαλα; Σε λέγω την ιστορία κα-

περιγραμμάτου: τα σχετικά με τη μόρφωση, τα γράμματα.

ντζάνουν: (λ. τουρκική) ψυχή μου.

θώς εγέννηκεν. Αν δεν σ' αρέσει, αφήσέ την κατά μέρος. Πάμε να διούμε την χανούμισσα!

– Σε ήθελα να είσαι από πουθενά, εξηκολούθησεν έπειτα, να ιδείς την μητέρα, όταν το άκουσε. – Χριστός και Παναγιά, παιδάκι μου! – Και έπεσε το πεπόνι από τα χέρια της, κι έγινε σαν πίτα! Κι έσιαξε το φακιόλι στο κεφάλι της, κι επήρε τον δρόμο. Δηλαδή τα σπαρμένα και τ' άσπαρτα χωράφια κατ' ευθείαν για να φθάσει όσον το δυνατόν γρηγορότερα. Εγώ που την ήξευρα, την αφήκα να πάγει. Μα σαν επροχώρησε καμπόσο και είδε που δεν το εκούνησα, εγύρισε πίσω θυμωμένη και:

– Τι χάσκεις απ' αυτού, μωρέ πολλακαμένε;* – εφώναξε. – Ε; φυλάγεις να το πω για να σαλέψεις;

Αν σε βαστά μην την ακολουθείς. Θα ήταν καλή να με φακιολίσει* με καμιά βωλάκα.* Αφήκα λοιπόν την δουλειά μου, κι έπεσα καταπόδι της. Πού να την φθάσεις! Βρε αγκάθια, βρε χανδάκια, βρε φράχτες – δεν έβλεπε τίποτε. Τίποτε άλλο, παρά του γερο-Μούρτου τον σκεπό που εκοκίνιζε μακριά μέσ' στα σπαρμένα.

Σαν έφθασε κοντά, άρχισαν τα γόνατά της να τρέμουν κι εκάθισε σε μια πέτρα.

– Χριστός και Παναγιά, παιδάκι μου! Και πώς δεν μου το είπες πως ήταν ένας άρρωστος δωπέρα;

– Αμ' τι να σε το πω! Μήπως είσαι γιατρός για να τον γιάνεις; Εκείνο, ως και ο παπα-Δήμος, που τ' άκουσε, δεν επήγε να τον δει. Γιατ' είναι, λέγει, Τούρκος, κι οι Τούρκοι δε πληρώνουν για ευχέλαιο.

– Τούρκος είπες; εφώναξε τότε, και ήλθεν ολίγο στην θωριά της. – Σαν είναι Τούρκος – Δόξα σοι ο Θεός! Είχα μια φοβέρα μήπως ήταν το Γιωργί μας!

– Κρίμα που δεν σου το είπα πρωύτερα, μητέρα, να μη χαλάσεις του κόσμου τα χωράφια και να κάμεις τα πόδια σου κόσκινο μέσ' σ' αγκάθια. Από τη βία σου, μ' έκανες να πάρω τον δρόμο αξυπόλυτος. – Μα κείνη, στο μεταξύ, ξανακίνησε προς του Μούρτου το χάνι.

Εκεί που έπεσα πάλι καταπόδι της, κι επήγα να πηδήξω ένα χανδάκι, ακούω κάποιον και βογκά. Στρέφω και θωρώ, ένας Τούρκαρος χαμαί, με κίτρινο πρόσωπο, με κόκκινα μάτια! Έτσι εύκολα που γελώ στη ζωή μου,

πολλακαμένε: καημένε.

φακιολίζω: βάζω το φακιόλι.

βωλάκα: χοντρός βόλος από χώμα.

ποτέ δεν εγέλασα για άρρωστον άνθρωπο.

Κι εκείνη την ημέρα δεν ημπούρεσα να βασταχθώ, γιατί, δεν ηξεύρεις. Εδώ ήταν μια βάτος, κι εδώ μια αγριαγγινάρα. Κι ο Τούρκος, που παρόδερνε παραλαλώνοντας εις την μέση, εγύριζε στη βάτο, και της έκαμνε τεμενάδες, και την γλυκομιλούσε, και της έκαμνεν εργολαβία. Εγύριζε στην αγριαγγινάρα κ' έτριζε τα δόντια, κι αγρίευε τα μάτια, κι εσήκωνε με βραιοές το χέρι του, να της κόψει το κεφάλι! Τα μεγάλα του λόγια από την μια και η αδυναμία του από την άλλη ήτανε να σκάσεις από τα γέλια. Μα σαν ήλθεν η μητέρα και με είδε, σου έκαμνεν ένα θυμό! ένα θυμό! Θεός να σε φυλάγει!

– Τι στέκεις και γελάς αυτού, βρε χάχα; Ε; τι στέκεις και γελάς! Ο άνθρωπος ψυχομαχά, και συ το χαίρεσαι; Πιάσ' από κεινά! Φορτώσου τον στην ράχη σου!

– Καλέ, χριστιανή, αυτός είναι μιάμιση φορά μακρότερος από μένα, πώς θέλεις να τον φορτωθώ στην ράχη μου!

– Πιάσ' απ' εκείνά, σε λέγω, γιατί ξέρεις;

Αν σε βαστά μην το κάμεις! Έπιασα λοιπόν και με φόρτωσε τον Τουρκάλα στην ράχη μου κι επήραμε τον δρόμο.

Ο γερο-Μούρτος έλιαζε την κοιλιά του έξω από τη θύρα του χανιού. Σαν μας είδε, εγέλασε βαθιά μέσ' στον λαιμό του κι εφώναξεν;

– Ωρέ, δεν μου φορτώνεσαι κάλλιο κειο τον ψόφιο γάδαρο, για να κερδαίσεις καν τα πέταλά του, μόνο σκομαχάς έτσι στα χαμένα για να πας την λοιμική στο σπίτι σου;

Εγώ δεν απηλογήθηκα γιατί, καταλαμβάνεις, αναπνοή για χωρατά δεν μ' επερίσσευε. Μα η μητέρα, την ξεύρεις την μητέρα. Του εδιάβασε τον εξάψαλμο για την απονιά του!

Σαν τον εφέραμε στο σπίτι, εστρώσαμε το στρώμα του Χρηστάκη και τον επλαγιάσαμε. Ο Χρηστάκης ο μακαρίτης εγύριζε τότε στα χωριά της επαρχίας, με τες προματειές επάνω στ' άλογο. Ήτανε πριν ανοίξει το μαγαζί του. Και σαν έμαθε πως έχουμε τον άρρωστο εις το σπίτι, επήγε κι έρριψε την κάπα του εις της θειας μας το σπίτι, στο Κρουονερό. Η μητέρα τον εμάλωνε πάντοτε για τες ακαταστασίες του, κι εκείνος ο μακαρίτης αφορμήν εγύρευε για να ξωμένει, να ζει του κεφαλιού του. Εφτά μήνες είχαμε τον άρρωστο στο σπίτι, εφτά μήνες δεν επάτησε το κατώφλιό μας. Όσπου αναγκάσθηκν η μητέρα να τον στείλει μαζί μου στην Πόλη, πριν γιατρευθεί όλως διόλου.

– Και πώς είχε ξεπέσει στο χωριό μας, ηρώτησα εγώ. Και πώς συνέβη ν' αρρωστήσει;

– Χουμ! είπεν ο αδελφός μου ξύων την κεφαλήν του. Αυτό κι εγώ μόνον άκρες μέσες το γνωρίζω. Μήπως μ' άφηκε μαθές η μητέρα να τον ερωτήσω, καθώς ήθελα;

– Ανθρωποι είμεθα, έλεγε, και οι αρρώστιες είναι για τους ανθρώπους. Αλίμονο σ' όποιον δεν έχει ποιος να τον κοιτάξει! Και ποιος ηξεύρει, αν αυτήν την ώρα και το Γιωργί μας δεν είν' άρρωστο στην ξενιτιά, χωρίς κανένα ειδικό στο πλάγι του! Μην κάθεται λοιπόν και μου φιλορωτάς τον άνθρωπο, μόνο γιάνε τον πρώτα!

Ο Κιαμήλης είναι καλός, πολύ καλός ο καημένος, εξηκολούθησεν ο αδελφός μου, και πολλές φορές άνοιξε μονάχος του να με πει το πώς αρρώστησε. Μα όσες φορές το δοκίμαζε τότε ξανάπιανεν η θέρημη.

Εδώ μας διέκοψεν εισελθούσα η μήτηρ μου μετά των ξένων της. Η κοινή και πως* εύσωμος Οθωμανίς είχε τακτοποιημένον το λευκότατον αυτής γιασμάκιον* και συνεκράτει επί το κοσμιώτερον τον μαύρον και μακρόν αυτής φερετζέν, υπό τον ποδόγυρον του οποίου μόλις έβλεπες τα μυτωπά και κίτρινα «παπούτσια» της. Αλλά βαθείαν εντύπωσιν μοι ενεποίησε τώρα η ωχρά και μελαγχολική του Κιαμήλ όψις, τα χαρακτηριστικά της οποίας μοι εφάνησαν τόσον ήμερα, τόσον ηδέα* όστ' εκέρδισεν ούτως ειπείν εξ εφόδου την συμπάθειάν μου. Τούτο δεν διέφυγε την προσοχήν της μητρος, ήτις εγνώριζε την προς τους Τούρκους αντιπάθειάν μου. Δι' αυτό ατενίσασα φιλοστόργως προς αυτόν ενώ μοι τον παρουσίαζεν.

– Ο αρίσκοσ* ο Κιαμήλης!, είπεν, είναι πολύ, πολύ καλό παιδί. Τρώγει και κόλλυβα· πίνει και αγίασμα· φιλά και του παπά το χέρι· τι να κάμει! Όλα για να γειάνει.

Οι οφθαλμοί της μητρος του επληρώθησαν δακρύων. Μόλις δε τοις απέτεινα δύο τρεις λέξεις εις την γλώσσαν των, και ήρχισαν να με πληρώσιν ευχών κι ευλογιών, επαίνων κι εγκωμίων με τας γνωστάς εκείνας υπερβολάς της τουρκικής εθιμοτυπίας. Αλλ' η μήτηρ μου διακόψασα τον χείμαρρον της ρητορικής αυτών αποτόμως:

– Τώρα καθήστε, είπε, να διούμε τι θα κάνουμε. Η χανούμισσα, παιδί μου, έχει ένα γιο στον Ζαπτιέ,* που είναι από τους πρώτους ανακριτάδες. Της είπα την συμφορά που μας εγίνηκε· θα τον βάλει να μας εύρει τον

πως: κάπως.

γιασμάκιον: (λ. τουρκ.) σκέπασμα του προσώπου που άφηνε μόνο τα μάτια άκάλυπτα.

ηδέα: γλυκά.

αρίσκοσ: (χαϊδευτικό) ο καημένος.

ζαπτιές: (λ. τουρκ.) αστυνόμος, χωροφύλακας.

φονιά! Η καημένη! δεν ηξεύρεις τι καλή που είναι! Τι κρίμα, που δεν το ηξευρα να έρθω πρωτύτερα στην Πόλη! Ως τα τώρα θα τον είχα τρεις φορές κρεμασμένο, και θα ήμουν απ' αυτή την μεριά τουλάχιστον ήσυχη!

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Μέσα από το διάλογο αποκαλύπτονται οι χαρακτήρες των προσώπων και η σχέση και οι δεσμοί ανάμεσά τους. Να τους βρείτε και να παρακολουθήσετε πώς γίνεται αυτό.
2. Στην πρώτη σελίδα του αποσπάσμάτος μας ο συγγραφέας προσπαθεί να καθησυχάσει τη μάνα του. Γιατί δεν μπορεί να το πετύχει;
3. Ποιον τρόπο ακολουθεί στην αφήγησή του ο αδελφός του συγγραφέα; Ποια είναι τα αποτελέσματα της μεθόδου αυτής;
4. Πώς κατορθώνει ο συγγραφέας να δημιουργήσει κωμική κατάσταση μέσα από την τραγικότητα του πληγωμένου Τούρκου;
5. Με ποιες φράσεις, στις δυο τελευταίες σελίδες, προοικονομεί ο συγγραφέας ότι ο Κιαμήλης είναι φονιάς;

